

The Academic Duration Status of Master's Degree Students at Isfahan University of Medical Sciences, School of Health Management and Medical Informatics

Sakineh Saghaeiannejad Isfahani 	Faculty member, Department of Management and Health Information Technology, Faculty of Management and Medical Information Sciences, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.
Ali Ghaffarian 	Ph.D. Student, Department of Health Services Management, Student Research Committee, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.
Maryam Moeeni* 	Faculty member, Department of Health Services Management, Faculty of Management and Medical Information Sciences, Health Management and Economics Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

Abstract

Introduction	The prolonged duration of graduate studies poses significant costs for both students and the educational system. This study aimed to evaluate the academic duration of master's degree students at the School of Health Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences.
Methods	This descriptive-analytical retrospective study included all master's degree students enrolled at the school between 2013 and 2020. A census sampling method was employed, with data collected through a comprehensive review of students' academic records and standardized checklists. Descriptive statistics, including mean and mode, were utilized for data analysis.
Results	Among the 148 students who defended their theses, the average academic duration until defense was 7.03 semesters (SD=1.02), significantly exceeding the approved duration of 4 semesters. The mode of academic duration was also found to be 7 semesters, with all disciplines showing durations that surpassed the 4-semester benchmark.
Conclusion	The average duration time to graduation of the sample students varied based on structural components, including rules related to mandatory preliminary courses, and paper preparing/publication, in addition to the supports provided by the supervisor. Also, the average duration time to graduation of the students varied based on individual components, including the students' demographic and educational characteristics. It seems that adopting the same rules despite these differences needs to be reviewed.

Keywords: *Student, Academic Duration, Master's Degree*

* Corresponding Author, mmoeini1387@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

The prolonged duration of graduate studies has become a growing concern in higher education systems worldwide, as it imposes substantial financial, opportunity, and psychological costs on both students and the educational system. For students, extended academic duration means delayed entry into the job market, increased tuition and living expenses, and heightened stress and burnout. For universities, it translates into reduced efficiency metrics, lower throughput rates, and inefficient allocation of supervisory and infrastructural resources. In Iran, where the demand for postgraduate education has steadily increased over the past two decades, concerns regarding prolonged study periods have been raised by university administrators, faculty members, and policymakers alike. Despite the approval of standard 2-year (4-semester) curricula for master's programs, evidence suggests that many students take considerably longer to complete their degrees. This gap between planned and actual duration may stem from a combination of structural factors embedded within the curriculum, such as the number of prerequisite courses and publication mandates, as well as individual factors related to students' demographic and socioeconomic circumstances. Understanding the specific determinants of academic duration is essential for designing targeted interventions. This study aimed to evaluate the academic duration of master's degree students at the School of Health Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences, and to examine the factors associated with variations in time to graduation.

Methods

This study employed a descriptive-analytical retrospective design and was conducted at the School of Health Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences. The study population consisted of all master's degree students who had successfully defended their theses at the school during a 7-year period from 2013 to 2020. A census sampling method was adopted, meaning that all eligible students were included in the study without any sampling procedure, resulting in a final sample of 148 students. Data were collected through a comprehensive and systematic review of students' academic records archived in the university's educational affairs department. A structured data collection checklist was developed, capturing information on key demographic variables

(age, gender, marital status), educational background (discipline, number of prerequisite credits completed), structural requirements (mandatory paper publication stipulations), and the primary outcome variable — academic duration measured in semesters from the commencement of studies to thesis defense. Descriptive statistics including mean, standard deviation, mode, and frequency distributions were computed to summarize the characteristics of the sample and to describe the overall academic duration. Inferential analyses were also conducted to examine associations between academic duration and the independent variables. The data were analyzed using SPSS software (version 22).

Results

The average academic duration until thesis defense was 7.03 semesters ($SD = 1.02$), substantially exceeding the officially approved duration of 4 semesters (equivalent to 2 years). The modal academic duration was 7 semesters, and the range extended from 5 to 11 semesters, indicating considerable variability among students. All academic disciplines within the school demonstrated durations surpassing the 4-semester benchmark, suggesting that the pattern of delay is pervasive rather than confined to a single field of study. Analysis of structural variables revealed that students required to complete 8 or fewer prerequisite course credits had a mean duration of 7.0 semesters ($SD = 0.8$), compared to 7.8 semesters ($SD = 1.5$) for those with more than 11 prerequisite credits, demonstrating a positive association between the volume of preliminary coursework and time to graduation. Regarding the paper publication requirement (ISC-indexed), students without this requirement graduated in an average of 6.6 semesters ($SD = 0.9$), whereas those subject to the requirement averaged 7.2 semesters ($SD = 1.2$), a difference of approximately 0.6 semesters. Individual-level analyses showed that age, gender, marital status, employment status, and discipline were all associated with variations in academic duration. Older students (aged 32 and above) had a mean duration of 7.6 semesters ($SD = 1.3$), while younger students (aged 22–24) completed in 7.0 semesters ($SD = 1.1$). Female students averaged 7.5 semesters ($SD = 1.6$) compared to 7.3 semesters ($SD = 1.1$) for male students. Single students completed their studies in 7.2 semesters ($SD = 1.2$), while married students averaged 7.5 semesters ($SD = 1.3$). Unemployed 7.5 semesters ($SD = 1.3$). Unemployed

students had a mean duration of 7,2 semesters ($SD = 1,2$) versus 7,7 semesters ($SD = 1,3$) for employed students, indicating that balancing work and academic responsibilities may contribute to longer completion times.

The findings reveal a considerable gap between the approved and actual academic duration among master's degree students — an average delay of approximately 3 semesters (1,5 years). This is consistent with international findings documenting postgraduate completion delays across various disciplines and contexts. The results point to two broad categories of contributing factors. First, structural factors — including mandatory preliminary course requirements and policies requiring paper preparation and publication — were associated with longer durations. Notably, students who were not subject to the publication requirement completed their degrees nearly one full semester earlier than those who were, suggesting that such policies, while academically valuable in promoting research output, may inadvertently prolong the study period. The number of prerequisite credits also exhibited a dose-response relationship with time to graduation, where a higher burden of preliminary coursework corresponded to longer overall duration. Second, individual factors — such as age, marital status, and employment — also shaped completion timelines. Employed and married students, who must balance multiple roles and responsibilities, tended to graduate later, a pattern well-documented in the literature on non-traditional and adult learners. The fact that all disciplines within the school exceeded the approved duration suggests that the issue is systemic rather than discipline-specific. These results underscore the need for a more flexible

and individualized approach to curriculum planning and graduation requirements, attuned to the diverse circumstances of the student body. The findings also highlight the potential value of early identification of at-risk students — particularly those who are older, married, employed, or enrolled in programs with heavy prerequisite and publication requirements — and the provision of targeted academic advising and support services to facilitate timely completion.

Conclusion

The average time to graduation among master's students at the School of Health Management and Medical Informatics substantially exceeded the approved 4-semester duration, with structural factors (mandatory preliminary courses and publication requirements) and individual factors (demographic and educational characteristics) both playing meaningful roles. Adopting uniform regulations without accounting for these variations appears to require critical reassessment. Policy revisions — such as streamlining prerequisite structures, reconsidering publication mandates, or providing targeted support for employed and married students — may help align actual completion times more closely with institutional benchmarks. Future research is recommended to explore students' own perspectives on the barriers to timely graduation through qualitative approaches and to examine the long-term outcomes of any policy changes implemented in response to these findings.

Keywords: *Student, Academic Duration, Master's Degree.*

وضعیت سنوات تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی اصفهان

- سکینه سقائیان نژاد اصفهانی^{ID} عضو هیئت علمی، گروه مدیریت و فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
- علی غفاریان^{ID} دانشجوی دکتری، گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
- مریم معینی*^{ID} عضو هیئت علمی، گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مرکز تحقیقات مدیریت اقتصاد سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف طولانی شدن مدت زمان دوره تحصیلات تکمیلی، هم از منظر دانشجویان و هم از منظر نظام آموزشی، هزینه‌هایی را در پی دارد. هدف از این پژوهش، بررسی وضعیت سنوات تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بود.

روش این پژوهش از نوع توصیفی گذشته‌نگر بود. جامعه پژوهش تمامی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ بودند. نمونه‌گیری به روش سرشماری انجام شد. داده‌ها با بررسی پرونده تحصیلی دانشجویان و از طریق فرم استخراج داده طراحی شده در نرم افزار Excel جمع‌آوری گردید. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین و مد) استفاده شد.

یافته‌ها در بین ۱۴۸ دانشجو که از پایان نامه خود دفاع کرده‌اند، میانگین سنوات تحصیلی تا رسیدن به مرحله دفاع، معادل $7/03$ ($SD = 1/02$) است که به شکل قابل توجهی بالاتر از ۴ نیم‌سال مصوب است. همچنین، مد سنوات تحصیلی در بین تمامی دانشجویان نمونه معادل ۷ نیم‌سال است. سنوات تحصیلی به تفکیک رشته‌های تحصیلی نیز بالاتر از ۴ نیم‌سال مصوب است.

نتیجه‌گیری میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان نمونه بر اساس مؤلفه‌های ساختاری شامل قوانین مربوط به دروس جبرانی الزامی، لزوم استخراج مقاله از پایان نامه و همچنین نقش استاد راهنمای انتخابی متفاوت بود. همچنین، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان بر اساس مؤلفه‌های فردی، شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و تحصیلی دانشجویان، تفاوت‌هایی داشت. به نظر می‌رسد اتخاذ قوانین یکسان باوجود این تفاوت‌ها لازم است مورد بازنگری قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: دانشجو، سنوات تحصیلی، کارشناسی ارشد، تحصیلات تکمیلی

* نویسنده مسئول، mmoeini1387@gmail.com

از منظر دانشجو، افزایش سنوات تحصیل پیامدهای منفی متعددی دارد. طولانی شدن مدت زمان تحصیل، موجب خستگی و بی انگیزگی و ایجاد استرس در دانشجویان می گردد (۹). بی انگیزه شدن و استرس، به نوبه خود موجب عدم توجه به درس و مانع یادگیری می شود که در نهایت بهره مندی دانشجویان را از آموزش کاهش می دهد (۱۰). همچنین، افزایش سنوات تحصیلی، هزینه های بیشتری را از جمله شهریه، و هزینه های زندگی به دانشجویان تحمیل می کند. به علاوه، طولانی شدن مدت تحصیل می تواند به کاهش انگیزه و سرخوردگی منجر شود و در نهایت بر سلامت روان دانشجویان اثر منفی بگذارد. همچنین، تأخیر در ورود به بازار کار، باعث از دست رفتن فرصت های شغلی و مواجهه با رقابت بیشتر با فارغ التحصیلان جوان تر می شود. این امر به خصوص در بازار کار رقابتی امروزی، می تواند چالش های جدی برای دانشجویان ایجاد کند (۱۱).

از منظر سیستم آموزشی، افزایش سنوات تحصیل نشان دهنده وجود نقص در برنامه ریزی آموزشی، کیفیت تدریس، یا سیستم پشتیبانی دانشجویان است (۹)؛ بنابراین، افزایش سنوات تحصیلی دانشجویان، نه تنها بر خوشنامی دانشگاه ها تأثیر منفی می گذارد، بلکه می تواند به افزایش هزینه های سیستم آموزشی و کاهش کارایی آن بیانجامد (۱۲). علاوه بر این، طولانی شدن مدت زمان تحصیل می تواند به پیامدهای بلند مدتی، مانند افزایش نرخ ترک تحصیل و کاهش کیفیت آموزش، منجر شود (۱۰). در نهایت، یک سیستم آموزشی با سنوات تحصیل بالا، نشان دهنده عدم انطباق با نیازهای جامعه و بازار کار است و خروجی های غیرمؤثر برای اقتصاد کشور به همراه خواهد داشت (۱).

طبق نیم رخ مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رشته های تحصیلی "مدیریت خدمات بهداشتی درمانی"، "فناوری اطلاعات سلامت"، "کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی"، "اقتصاد بهداشت"، و "سلامت و رفاه اجتماعی" در دوره کارشناسی ارشد دارای چهار نیم سال تحصیلی هستند. مقاله حاضر وضعیت سنوات تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان را که بین سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ دوره کارشناسی ارشد را در این دانشکده شروع کرده اند، بررسی کرده است. هدف این مقاله پاسخ به این سوال اساسی بوده است که طول سال های تحصیل فارغ التحصیلان و دانشجویان شاغل به تحصیل ورودی ۹۲ تا ۹۹ این دانشکده با چه عواملی مرتبط بوده است؛ بنابراین دو سوال برای این پژوهش در نظر گرفته شد:

دانشگاه به عنوان یکی از مهم ترین سازمان های آموزشی و نهادی برای انجام پژوهش و خلق علم مدرن و اندیشه های جدید، نقش مهمی در پیشبرد مرزهای علم و دانش را عهده دار است (۱). این نهاد نقشی غیر قابل انکاری در پیشرفت جوامع و به خصوص سازمان ها به عهده دارد (۲). به همین ترتیب، دوره های تحصیلات تکمیلی نیز نقش مهمی در ارتقا سرمایه انسانی هر جامعه ای بر عهده دارند (۳). در مورد نقش و کارکرد دوره های تحصیلات تکمیلی، پژوهش های مختلف ارائه شده اند که از آن جمله می توان به ارتقاء حیطه های دانشی و موقعیت علمی کشور، حل چالش ها و تنگناهای علمی و فنی جامعه اشاره کرد (۴، ۵). با این وجود، دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی، برای اتمام تحصیل خود در چارچوب های زمانی تعیین شده، تحت فشار فزاینده ای قرار دارند. از سوی دیگر، دانشگاه ها نیز به خاطر جذب منابع مالی و حفظ سطح علمی خود، برای جذب و حفظ دانشجویانی که قادر به تکمیل تحصیل خود در زمان مناسب هستند، تحت فشارند (۶). دانشگاه ها می توانند بر اساس اطلاعات کمی و کیفی موجود دانشجویان، وضعیت تحصیلی آنها را بررسی و پیش بینی کنند. وجود اطلاعات مختلف مرتبط با دانشجو در دانشگاه ها، و کشف روابط و تحلیل آنها می تواند کمک بزرگی به شناخت روابط علت معلولی موفقیت و عدم موفقیت تحصیلی دانشجویان نموده و در جهت ارتقا و بهبود وضعیت تحصیلی آنان به کار رود (۷).

برای ارزیابی وضعیت تحصیلی دانشجویان، ترکیبی از شاخص های کمی به همراه مؤلفه های کیفی معمولاً مورد بررسی قرار می گیرند که از آن جمله می توان به عملکرد تحصیلی (معدل کل، نمرات دروس، تعداد واحدهای گذرانده شده یا تعداد دروس افتاده)، پیشرفت تحصیلی (طول مدت تحصیل، تغییرات معدل در طول زمان) رضایت تحصیلی (میزان علاقه مندی به رشته تحصیلی، میزان علاقه به محیط آموزشی، و رضایت از اساتید) اشاره نمود. از بین این شاخص ها، تأخیر در فراغت از تحصیل، مشکلاتی جدی را هم برای نهاد دانشگاه و هم برای دانشجویان و فارغ التحصیلان ایجاد می کند. افزایش سنوات تحصیلی، باعث به وجود آمدن مشکلات فردی و اجتماعی شده و همچنین مانع دستیابی دانشگاه ها به اهداف آموزشی می گردد. این امر علاوه بر این که یکی از مشکلات آموزشی و پژوهشی بسیاری از دانشگاه ها است، می تواند به ایجاد مشکلات متعددی برای دانشجویان منجر شود (۸).

تحصیلی نرسیده بودند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، یک فرم استخراج داده بود که در نرم افزار Excel طراحی شد. داده‌ها با استفاده از بررسی پرونده‌های تحصیلی دانشجویان در دانشکده مذکور گردآوری شدند. تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) انجام شد.

این مقاله حاصل طرح پژوهشی شماره ۲۴۰۲۲۱۱۸ با کد اخلاق IR.MUI.NUREMA.REC.1402.99 مصوب مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بود.

یافته‌ها

جدول ۱ و نمودار ۱ آمار کلی نمونه پژوهش را ارائه داده است. بیشترین تعداد دانشجویان کارشناسی‌ارشد در نمونه پژوهش مربوط به رشته مدیریت و کمترین تعداد مربوط به رشته سلامت و رفاه اجتماعی بودند. درصد بسیار بالایی از دانشجویان (۹۶ درصد) تا پایان نیم‌سال پنجم تحصیلی از پایان‌نامه خود دفاع نکرده‌اند. همچنین، میانگین سنوات تحصیلی در بین دانشجویانی که از پایان‌نامه خود دفاع کرده‌اند، به شکل قابل توجهی بالاتر از ۴ نیم‌سال مصوب است. کمترین و بیشترین میانگین سنوات تحصیلی به ترتیب مربوط به دانشجویان ورودی سال ۹۲، معادل ۶/۶ نیم‌سال ($SD = ۰/۹$)، و دانشجویان ورودی سال ۹۷، معادل ۸ نیم‌سال ($SD = ۱/۳$) است. باین‌وجود، میانگین سنوات تحصیلی در بین دانشجویان ورودی سال‌های مختلف تفاوت محدودی دارد.

منظور از مؤلفه‌های ساختاری در این پژوهش، قوانین دانشگاهی در سطح وزارتخانه و دانشگاه، و نقش استاد راهنمای انتخابی است. قوانین دانشگاهی نیز خود شامل تعداد دروس جبرانی، و شروط دفاع و فارغ‌التحصیلی است.

۱) طول سال‌های تحصیل فارغ‌التحصیلان و دانشجویان شاغل به تحصیل ورودی ۹۲ تا ۹۹ در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بر اساس مؤلفه‌های ساختاری شامل قوانین آموزشی در سطح وزارتخانه و دانشگاه، و استاد راهنما چقدر متفاوت است؟

۲) طول سال‌های تحصیل فارغ‌التحصیلان و دانشجویان شاغل به تحصیل ورودی ۹۲ تا ۹۹ در دانشکده مذکور بر اساس مؤلفه‌های فردی شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، و وضعیت تحصیلی چقدر متفاوت است؟

نویسندگان این مقاله به مطالعه‌ای در ایران که به بررسی سنوات تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد در دوره‌های آموزشی اشاره شده و عوامل مرتبط با آن پرداخته باشد، دست پیدا نکردند؛ بنابراین به دلیل فقدان مطالعه در این زمینه، نتایج پژوهش حاضر می‌تواند درک بهتری از وضعیت سنوات تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در رشته‌های ذکر شده در اختیار مدیران اجرایی و پژوهشگران قرار دهد.

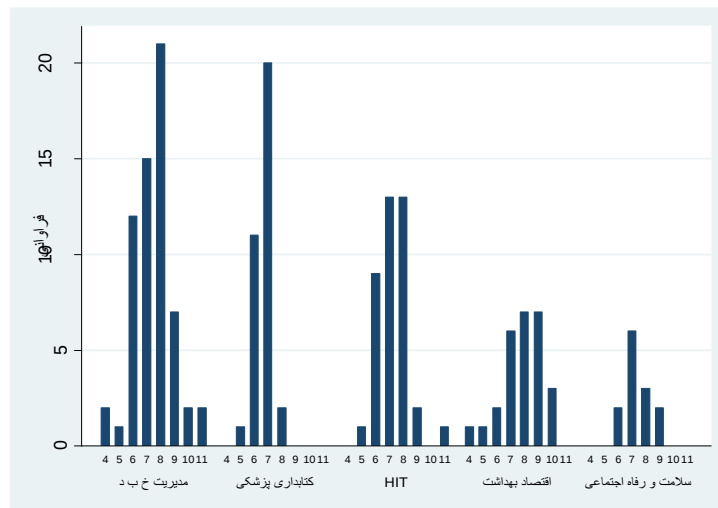
روش

این پژوهش از نوع توصیفی گذشته‌نگر است. جامعه پژوهش، فارغ‌التحصیلان و دانشجویان شاغل به تحصیل ورودی ۹۲ تا ۹۹ در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بودند. به دلیل محدود بودن تعداد دانشجویان در جامعه پژوهش، در مطالعه حاضر نمونه‌گیری انجام نشد و از روش سرشماری استفاده شد. تمامی این دانشجویان طبق قوانین مربوط به سنوات تحصیلی به صورت بالقوه بایستی فارغ‌التحصیل باشند. علت انتخاب دانشجویان ورودی در بازه زمانی فوق‌الذکر آن است که اطلاعات مناسب در مورد ورودی‌های قبل از سال ۹۲ وجود نداشته است. دانشجویان ورودی سال ۱۴۰۰ و سال‌های بعد نیز در زمان انجام پژوهش هنوز به مرحله افزایش سنوات

جدول ۱. فراوانی رشته تحصیلی دانشجویان ($N = ۱۷۵$)

Table 1. The frequency of students' fields of study ($N = 175$)

رشته تحصیلی	فراوانی (درصد)
مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	۶۲ (۳۵/۴)
کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	۳۴ (۱۹/۴)
فناوری اطلاعات سلامت	۳۹ (۲۲/۳)
اقتصاد بهداشت	۲۷ (۱۵/۴)
سلامت و رفاه اجتماعی	۱۳ (۷/۵)

شکل ۱. فراوانی سنوات تحصیلی دانشجویان بر حسب نیمسال به تفکیک رشته‌های تحصیلی

Figure 1: Frequency of students' academic years in terms of semesters by academic fields

مقاله مستخرج از پایان‌نامه، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان حداکثر یک نیمسال افزایش یافته است. نکته قابل توجه آن است مطابق نمودار ۳، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان، بر حسب استاد راهنمای انتخابی بین حداقل ۶ نیمسال و حداکثر ۸/۱ نیمسال نوسان داشته است.

سنوات تحصیلی دانشجویان نمونه برحسب متغیرهای ساختاری در جدول ۲ ترسیم شده است. میانگین سنوات تحصیلی دانشجویانی که واحدهای جبرانی بیشتری داشته‌اند، کمتر از یک نیمسال بیشتر از دانشجویانی با حداقل واحدهای جبرانی است. با اضافه شدن لزوم ارائه

جدول ۲. سنوات تحصیلی دانشجویان بر اساس متغیرهای ساختاری

Table 2. Academic years of students based on structural variables

متغیر ساختاری	میانگین سنوات تحصیلی (SD)
۸ واحد و کمتر	۷ (۰/۸)
۹ تا ۱۱ واحد	۷/۱ (۱/۱)
بیش از ۱۱ واحد	۷/۸ (۱/۵)
لزومی ندارد	۶/۶ (۰/۹)
لزوم ارسال مقاله به مجلات ایندکس شده در ISC	۷/۲ (۱/۲)
لزوم ارسال مقاله به مجلات ایندکس شده در Scopus	۷/۵ (۱/۳)

در دو نیمسال اول دوره کارشناسی‌ارشد بالاتر بود، میانگین سنوات تحصیلی پایین‌تر محاسبه شد. میانگین سنوات تحصیلی در بین دانشجویان زن و مرد تفاوت بسیار محدودی داشت. همچنین، برای دانشجویان ساکن در شهر اصفهان و سایر مناطق جغرافیایی بسیار مشابه بود. با این وجود، در بین دانشجویانی که در زمان ورود به دوره کارشناسی‌ارشد، ۲۵ سال یا بیشتر داشتند، دانشجویان متأهل، و دانشجویانی که در زمان تحصیل شاغل بودند، میانگین سنوات تحصیلی کمتر از یک نیمسال بیشتر از گروه‌های مقابل محاسبه شد.

دومین گروه از مؤلفه‌های مورد بررسی، ویژگی فردی دانشجویان است. این ویژگی‌ها شامل وضعیت تحصیلی دانشجویان (مدرک تحصیلی دوره کارشناسی، و معدل دو نیمسال اول دوره کارشناسی‌ارشد به عنوان دوره آموزشی)، و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان (سن در زمان ورود به دوره کارشناسی‌ارشد، جنسیت، وضعیت اشتغال در دوره کارشناسی‌ارشد، وضعیت تأهل در دوره کارشناسی‌ارشد، و محل سکونت در دوره کارشناسی‌ارشد) است.

جدول ۳، سنوات تحصیلی دانشجویان را با توجه به متغیرهای معرف وضعیت تحصیلی، و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنها ترسیم کرده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان، بین فارغ‌التحصیلان رشته‌های کارشناسی مختلف تفاوت قابل توجهی نداشت، در مقابل، در بین دانشجویانی که معدل نمراتشان

جدول ۳. سنوات تحصیلی دانشجویان بر اساس متغیرهای فردی

Table 3. Academic years of students based on individual variables

متغیر فردی	میانگین سنوات تحصیلی (SD)
مدرک تحصیلی کارشناسی	یکسان با رشته کارشناسی ارشد (۱/۱) ۷/۱
	سایر رشته‌های بهداشتی-درمانی (۱/۴) ۷/۹
	رشته‌های غیر بهداشتی-درمانی (۱/۴) ۷/۵
معدل دو نیم‌سال اول دوره کارشناسی ارشد	کمتر از ۱۶ (۱/۶) ۸/۲
	۱۶ تا ۱۷/۹۹ (۱/۱) ۷/۴
	۱۸ و بالاتر (۱/۱) ۶/۹
جنسیت	زن (۱/۱) ۷/۳
	مرد (۱/۶) ۷/۵
سن	۲۲ تا ۲۴ (۱/۱) ۷
	۲۵ تا ۳۱ (۱/۳) ۷/۶
	۳۲ سال و بالاتر (۱/۳) ۷/۶
وضعیت شغلی	شاغل (۱/۳) ۷/۷
	غیرشاغل (۱/۲) ۷/۲
وضعیت تأهل	مجرد (۱/۳) ۷/۲
	متأهل (۱/۳) ۷/۵
منطقه محل سکونت	شهر اصفهان (۱) ۷/۳
	استان اصفهان (۱/۴) ۷/۲
	سایر استان‌ها (۱/۳) ۷/۴

بحث

۵۰ درصد دانشجویان به زمان بیشتری برای اتمام دوره تحصیلی نیاز دارند (۱۶، ۱۷).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که هم قوانین دوره آموزشی، و هم قوانین پژوهشی می‌تواند تا حدودی با سنوات دانشجویان دوره کارشناسی ارشد مرتبط باشد. میانگین سنوات تحصیلی در بین دانشجویانی که ملزم به گذراندن واحدهای جبرانی بیشتری بوده‌اند و همچنین در بین دانشجویانی که ملزم به ارائه مقاله مستخرج از پایان‌نامه بوده‌اند، به میزان کمتر از یک نیم‌سال، بیشتر از سایر دانشجویان بود. مطابق قانون، به‌زای گذراندن هر ۱۲ واحد درسی از دروس کمبود یا جبرانی، یک نیم‌سال تحصیلی، به طول مدت تحصیل دانشجو افزوده می‌شود (۱۸). اگرچه اضافه شدن واحدهای جبرانی منجر به طولانی‌شدن مدت زمان تحصیل می‌گردد، با این حال می‌تواند به بهبود پایه علمی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کمک نماید. پژوهش‌های پیشین بیشتر بر تأثیر کیفی واحدهای جبرانی تأکید داشته و به تأثیر بر طول دوره تحصیل نپرداخته‌اند (۸، ۱۹).

همچنین، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان نمونه بر اساس رشته تحصیلی دانشجویان در دوره کارشناسی، تفاوت محدودی داشت. با این وجود، دانشجویانی که در دوره آموزشی دوره کارشناسی ارشد، عملکرد بهتری داشته‌اند، به‌طور متوسط یک نیم‌سال زودتر به مرحله دفاع رسیده‌اند؛ بنابراین، وضعیت تحصیلی دانشجویان قبل از شروع دوره

در این مقاله سنوات تحصیلی دانشجویانی که بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان پذیرفته شده‌اند، به‌صورت توصیفی، بررسی و مقایسه شد. برای رسیدن به این هدف، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان ورودی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ دانشکده مذکور بر اساس مؤلفه‌های ساختاری که توسط دانشگاه تعیین می‌شود، و همچنین مؤلفه‌های فردی، شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و تحصیلی دانشجویان، مقایسه شدند. نتایج نشان داد که مجموعه‌ای از عوامل ساختاری و فردی با میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان در ارتباط بوده است.

به‌عنوان یک یافته مهم، این پژوهش نشان داد میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان در همه ورودی‌ها، و در همه رشته‌های تحصیلی بررسی شده در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، از قانون مصوب وزارت بهداشت، معادل حداقل سه نیم‌سال تحصیلی بیشتر بوده است. پژوهش‌های انجام شده مرتبط نشان می‌دهد، سنوات تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف، الگوی متفاوتی دارند. نتایج یک مطالعه انجام شده در نمونه‌ای از دانشجویان دوره دکترای تخصصی در هلند نشان داده است که تنها ۱۰ درصد از دانشجویان موفق شده‌اند تحصیلات خود را در مدت‌زمان مقرر به پایان برسانند (۱۵). مطالعه دیگری در بین دانشجویان نیوزلند نشان داد حدود

مورد بررسی محل سکونت دانشجویان در زمان تحصیل بود. نتایج نشان داد که میانگین سنوات تحصیلی بین دانشجویان ساکن در اصفهان و سایر دانشجویان تقریباً یکسان بوده است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد سکونت در خوابگاه یا دوری از خانواده، ارتباط محسوسی با طول سنوات تحصیلی دانشجویان نمونه نداشته است.

مطالعه حاضر دارای محدودیت‌هایی بود. نمونه مطالعه شامل دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بود؛ بنابراین، تعمیم‌پذیری نتایج به‌دست آمده مستلزم تکرار پژوهش‌های مشابه در نمونه‌هایی از دانشجویان سایر دوره‌های تحصیلات تکمیلی، و سایر دانشکده‌ها در داخل و خارج دانشگاه علوم پزشکی اصفهان است. همچنین انجام پژوهش‌های تکمیلی تجربی و مداخله‌ای برای علّیت‌سنجی نتایج به‌دست آمده در پژوهش حاضر می‌تواند مفید باشد.

نتیجه‌گیری

باتوجه به نتایج به‌دست آمده، نویسندگان مقاله توصیه‌های سیاستی زیر را برای کاهش تأخیر در اتمام دوره تحصیل در بین دانشجویان رشته‌های تحصیلی مورد بررسی در این پژوهش پیشنهاد می‌دهند:

- ۱) باتوجه به آنکه میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان به‌ازای رشته‌های تحصیلی، سال ورود به دانشگاه، اساتید راهنما، و حتی قوانین وضع شده، همواره بالاتر از میزان مصوب وزارت بهداشت (معادل ۴ نیم‌سال تحصیلی) بوده است. این عدم همخوانی بین قانون اتخاذ شده و حقیقت موجود لازم است مورد توجه مدیران و مجریان آموزشی قرار گیرد. بازنگری در قوانین مرتبط با پایان‌نامه دوره تحصیلات تکمیلی و همچنین بازنگری در سنوات مجاز دوره کارشناسی‌ارشد می‌تواند به کاهش این همخوانی کمک کند.
- ۲) برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری برای کاهش سنوات تحصیلی دانشجویان بایستی به‌طور همزمان متمرکز بر قوانین و مقررات آموزشی-پژوهشی، و تفاوت‌های فردی دانشجویان باشد.
- ۳) میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی دانشجویان، تفاوت محسوسی نشان داد؛ بنابراین، به نظر می‌رسد اتخاذ قوانین آموزشی-پژوهشی یکسان برای همه دوره‌های کارشناسی‌ارشد، باوجود تفاوت‌های موجود در محتوای دوره‌های تحصیلی مختلف، لازم است مورد بازنگری قرار گیرد.
- ۴) درحالی‌که ویژگی‌های فردی از کنترل دانشگاه‌ها خارج است، سیاست‌های آموزشی، نحوه راهنمایی اساتید و میزان دسترسی به

پژوهشی تا حدودی می‌تواند با سنوات تحصیلی مرتبط باشد. به نظر می‌رسد، هم واحدهای درسی در دوره آموزشی، و هم عملکرد تحصیلی دانشجویان در این دوره، با سنوات تحصیلی دانشجویان، در دانشکده مذکور، در ارتباط بوده است.

به‌عنوان یک یافته مهم دیگر، پژوهش حاضر نشان داد تفاوت نسبتاً قابل توجه، با دامنه‌ای بیش از دو نیم‌سال تحصیلی در میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان، بر حسب استاد راهنمای انتخابی وجود دارد؛ بنابراین، استاد راهنمای انتخابی می‌تواند در تعداد سنوات تحصیلی دانشجویان نقش مهمی داشته باشد (۲۰). میزان مشارکت و اشتیاق اساتید راهنمای پژوهشی، نقش کلیدی در موفقیت تحصیلی دانشجویان و ایجاد انگیزه در آنان دارد. ارائه مشاوره ناکافی و نامناسب، و تعامل غیرموثر با دانشجو، دستیابی به اهداف آموزشی و پژوهشی دانشجویان را دچار اختلال می‌نماید، و در نهایت زبان‌های جبران‌ناپذیر را از نظر تأمین نیروی انسانی واجد شرایط برای جامعه به همراه دارد (۲۱، ۲۲). پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که محیط آموزشی که بر همکاری و پشتیبانی تأکید دارند، تأثیر مثبتی بر تکمیل به‌موقع تحصیلات دارند، ارتباط مثبت بین دانشجو و استاد راهنما می‌تواند تأخیرهای ناشی از فرایندهای بوروکراتیک را هم کاهش دهد (۲۳).

در نهایت، نتایج مطالعه ما نشان داد میانگین سنوات تحصیلی دانشجویان بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی، الگوهای مختلفی دارد. تفاوت محسوسی در میانگین سنوات تحصیلی بر اساس جنسیت مشاهده نشد و میانگین سنوات تحصیلی در دانشجویان زن و مرد تقریباً یکسان بود؛ بنابراین به نظر می‌رسد جنسیت نمی‌تواند نقش چندانی در افزایش یا کاهش سنوات تحصیلی دانشجویان داشته باشد. با این وجود، میانگین سنوات تحصیلی دانشجویانی که در زمان ورود به دوره کارشناسی‌ارشد کمتر از ۲۵ سال داشتند، در حد کمتر از یک نیم‌سال، پایین‌تر از سایر دانشجویان بود؛ بنابراین، تأخیر در ورود به دوره کارشناسی‌ارشد به شکل محدودی می‌تواند با افزایش سنوات تحصیلی مرتبط باشد. باتوجه به آنکه دانشجویان متأهل و شاغل هم به‌طور میانگین سنوات تحصیلی بالاتری داشته‌اند، می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان در سنین بالاتر، به دلیل شاغل بودن و مسئولیت‌های بیشتر خانوادگی، تمرکز نسبتاً کمتری بر وظایف تحصیلی دارند. مطابق یافته پژوهش‌های قبلی (۱۹، ۲۴، ۲۵)، وضعیت تأهل، بر میزان پیشرفت یا عدم پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر معنادار می‌گذارد. همچنین مطابق با یافته پژوهش‌های «نیرومند» و «رو-جانسون»، وضعیت اشتغال یکی دیگر از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان بوده است (۲۶، ۲۷). آخرین متغیر جمعیت‌شناختی

۵) حجم بالای وظایف اعضای هیئت علمی اغلب مانعی برای ارائه مشاوره کافی به دانشجویان است، که این امر نیاز به تقویت ساختارهای حمایتی از راهنمایی و مشاوره اساتید در پایان نامه ها و تعدیل شرح وظایف اساتید را برجسته می سازد.

مشاوران تحصیلی عواملی هستند که مستقیماً تحت تأثیر تصمیمات دانشگاهی است، فراهم کردن زمینه دسترسی موثر دانشجویان به اعضای هیئت علمی، و انعطاف پذیری در برنامه های آموزشی- پژوهشی پیشنهاد می گردد.

References

- Norman G, Van der Vleuten C, Newble D. International Handbook of Research in Medical Education, Part One 2002. 1106 p.
DOI: 10.1007/978-94-010-0462-6
- Soriano RM, Blando CG, Apolonio KB. Unfolding the lived experiences of students in thesis writing. *Res Militaris*. 2022;12(3):260-72.
[Access Link](#)
- Behimehr S, Jamali HR. Cognitive Biases and Their Effects on Information Behaviour of Graduate Students in Their Research Projects. *Journal of Information Science Theory and Practice*. 2020;8(18-31).
DOI: 10.1633/JISTaP.2020.8.2.2
- Chankseliani M, McCowan T. Higher education and the sustainable development goals. *Higher Education*. 2021;81(1-8).
DOI: 10.1007/s10734-020-00652-w
- Renaldo N, Karuppannan G, Bhuiyan AB, Kumarasamy MM. The determinance of the financial behavior among graduate students in Indonesia. *Australian Finance and Banking Review*. 2021;5(1):15-28.
<https://doi.org/10.46281/afbr.v5i1.1009>
- Cummings K, Laderman S, Lee J, Tandberg D, Weeden D. Investigating the impacts of state higher education appropriations and financial aid: State Higher Education Executive Officers; 2021.
[Access Link](#)
- Torkashvand M, Pourrahimi M, Jalilvand H, Abdi M, Nasiri E, Haghi F. Factors Affecting Academic Failure from Students' Perspectives. *Strides in Development of Medical Education*. 2022;19(1):22-30.
DOI: 10.22062/sdme.2022.196382.1069
- Mosanya AU, Ukoha-kalu BO, Isah A, Umeh I, Amorha KC, Ayogu EE, et al. Factors associated with the timely completion of doctoral research studies in clinical pharmacy: a mixed-methods study. *PLoS One*. 2022;17(9):e0274638.
DOI: 10.1371/journal.pone.0274638
- khazaei zadeh A, Nakhostin A, kianifar M. Investigating and Explaining Various Causes of Academic Failure in Dental Students of Arak City in 2023. *Journal of Arak University of Medical Sciences*. 2023;26(5):56-62.
DOI: 10.61186/jams.26.5.56
- Eichler A, Gradwohl J. Investigating Motivational and Cognitive Factors which Impact the Success of Engineering Students. *International Journal of Research in Undergraduate Mathematics Education*. 2021;7(3):417-37.
DOI: 10.1007/s40753-020-00127-4
- Shoaib MH, Sikandar M, Yousuf RI, Parkash M, Kazmi SJH, Ahmed FR, et al. Graduate and postgraduate educational challenges during the COVID-19 pandemic period: its impact and innovations-a scoping review. *Syst Rev*. 2023;12(1):195.
DOI: 10.1186/s13643-023-02359-2
- Sgobbi F. The effectiveness of remedial courses: new evidence from undergraduate students in industrial engineering. *Education Economics*. 2021;30(3):320-37.
DOI: 10.1080/09645292.2021.1974343
- Viak M, Tokali R, Marui M, et al. Improving completion rates of students in biomedical PhD programs: an interventional study. *BMC Medical Education*. 2017;17(144).
DOI: 10.1186/s12909-017-0985-1
- Bound J, Braga B, Khanna G, Turner S. The globalization of postsecondary education: The role of international students in the US higher education system. *Journal of Economic Perspectives*. 2021;35(1):163-84.
DOI: 10.1257/jep.35.1.163
- van de Schoot R, Yerkes MA, Mouw JM, Sonneveld H. What took them so long? Explaining PhD delays among doctoral candidates. *PLoS One*. 2013;8(7):e68839.
DOI: 10.1371/journal.pone.0068839
- McCallin A, Nayar S. Postgraduate research supervision: a critical review of current practice. *Teaching in Higher Education*. 2012;17(1):63-74.
DOI: 10.1080/13562517.2011.590979
- Ndayambaje I. Effect of supervision on timely completion of PhD program. *Rwandan Journal of Education*. 2018;4(2):57-70.
[Access Link](#)
- Ayinnameh-ye Amuzeshi-ye Doreh-ye Karshenasi-ye Arshad-e Napayvasteh [Educational Regulations for the Non-Continuous Master's Degree]. Shoray-e Ali-ye Barnamehrizi-ye Olum-e Pezeshki, Vezarat-e Behdasht, Darman va Amuzesh-e Pezeshki (Supreme Council for Medical Sciences Planning, Ministry of Health, Treatment, and Medical Education); 1389.
[Access Link](#)
- Raoufi M, Sadagat K, Hanae J, Khodadi K, Nazari M, Pouzesh S, et al. Effective familial-individual factors on drop-out of the students of Tabriz University of Medical Sciences in academic year (2005-2006). *Medical Journal of Tabriz University of Medical Sciences and Health Services*. 2007;29(3):113-5.
[Access Link](#)
- Norton J. "Getting to the End": Psychological factors influencing research higher degree completion. *JANZSSA: Journal of the Australian and New Zealand Student Services Association*. 2011;38(1):1-9.
[Access Link](#)
- Almusaed A, Almssad A, Rico-Cortez M. Critical interpretation of a non-creative supervision practice for

- Ph.D. students. In: Takach SE, Ozturk OT, editors. Studies on social and education sciences 2022. Washington, DC: The International Society for Technology, Education, and Science (ISTES); 2023. p. 26-46.
ISBN: 978-1-952092-37-4
22. Melián E, Reyes JI, Meneses J. The Online PhD Experience: A Qualitative Systematic Review. The International Review of Research in Open and Distributed Learning. 2023;24(1):137-58.
DOI: 10.19173/irrodl.v24i1.6780
23. Ullah S. Factors Influencing the Slow Rate of Postgraduate Degree Completion: A Case of University of Peshawar, Pakistan. Global Educational Studies Review. 2024;IX(107-20).
DOI: 10.31703/gesr.2024(IX)
24. Dehghani M, Khara R, Mirabotalebi N, hayavi Haghighi MH. The Relationship between Organizational Self-imaging and Student Academic Success. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2018;11(2):156-62.
DOI: 10.29252/edcbmj.11.02.20
25. Ghadirzadeh Z, Adib-Hajbaghery M. Effective Factors on Academic Success of Nursing and Midwifery Students at Kashan University of Medical Sciences. Educational Development of Judishapur. 2017;8(1):10-9.
Access Link
26. Niromand E, Hosseini SS, Hosseiny SS, Khazaei MR. Comparison of research self-efficacy of graduate students and the effectiveness of their supervisors in Kermanshah University of Medical Sciences. Educational Research in Medical Sciences. 2022;11(1).
Access Link
27. Rowe-Johnson M, Rice A, Ali S. The Development and Validation of a Scale Measuring Postgraduate School Application Self-Efficacy. Journal of Career Assessment. 2020;29(319-37).
DOI: 10.1177/1069072720974408